

6. osztály hon-és népismeret tantárgy osztályozóvizsgájának tananyaga

1. félév

Rokonok, műrokonok, szomszédok

Após (ipa), anyós (napa), nagyszülők, dédszülők, ükszülők, nemzetség, nemzet, generáció, törzs, nagynéni, nagybácsi, unokatestvér, sógor (süv), sógornő (ángy), felmenő ág, oldalági rokonok, műrokonok, tejtestvér, örökbefogadás, koma, keresztszülő.

Őseink élete a 19-20. század fordulóján

Kisváros, nagyváros, falu, tűzoltóegylet, családi örökség, erkölcsi normák, munkamegosztás, paraszti erkölcs.

A szülőföld

A szülőföld megtartó ereje, a szülőföld földrajza, az Alföld, a vizek világa (Balaton), hegyvidék (Balaton-felvidék, Bakony, Északi -középhegység), vulkanikus képződmény, betyárok, skanzen, tájegység, tájház.

Lakóhelyem nevezetességei

Neves személy, néprajzi értékek, természeti környezet, régió, templomok, szélmalomok, várak, vízimalmok, szárazmalmok, ipari műemlékek, műemlék könyvtárak, temetők, szent helyek, kolostorok.

Hajlékok, házak

Ház, haza, fűkunyhó, jurta, bórsátor, veremház, farkasfogas, fecskefarkas, falazat, boronafalú, egyterű, háromszatú, népi építészet, elsőház, hátsóház, pitvar, tornác, tetőtartó szerkezet, tetőforma, mestergerenda. **A ház központja, a konyha**

Tűzhely, háztűznéző, füstös konyha, búbos kemence, kürtös kemence, szemeskályha, lóca, szabadkémény, tűzikutya, tálas, kredenc, pohárszék, butella, bokály, bögre, szilke, tésztaszűrő, tésztástál, ebédhordó, lábas, fazekasok, mázas edények

A paraszti szoba a magyar falvakban

Tisztaszoba, szentsarok, munkasarok, sarkos berendezés, párhuzamos berendezés, parasztbútorok, asztalos, bútorművesség, téka, sifonér.

A férfiak feladata, a női és gyermekmunkák

Munkamegosztás, lóhám, kelengye, eke, sulykolás, fonó, borona, fahenger, kéve, kereszt, sarló, szérű, nyomtatás, filoxéra, pincesor, puttony, szüret.

A falusi gyermekek élete

Katekizmus, káté, palatábla, palavessző, bodzapuska, csontcsikó, bűgócsiga, csutkababa, kukoricahegedű, ugróiskola, bige, abroncskerékhajtás, pányvázás, bakasíp, tökmalac.

A gazdálkodó ember régen és ma

Hetirend, napirend, kaláka, napsoroló, szilaj, félszilaj és istállózó állattartás, haszonállatok, kaláka, fejés, tollfosztás, veteményezés, befőzés, aprójószág, kenyérsütés.

Parasztok, iparosok hétköznapijai és ünnepei

Parasztból iparos, molnár, kovács, asztalos, ács, teknővájó, kádár, bognár, tímár, varga, tobakos, pásztor, csikós, gulyás, juhász, kondás, nyáj, ménes, gulya, konda, dömötörözés.

Hétköznapi és ünnepi viseletek

Népviselet, hétköznapi viselet, ünnepi viselet, len, kender, vászon, gyolcs, ing, gatyka, ujjas, zeke, suba, guba, szűr, székely harisnya, pendely, pruszlik, vállkendő, fejkendő, ködmön, felsőruhák, bocskor, kapca, papucs, kemény szárú csizma, cipő, matyó, palóc, a népviselet elhagyása.

Hagyományos paraszti ételek és étkezési szokások

Cibere, hajdina, puliszka, magyar ételek, kenyérsütés, kovászolás, dagasztás, szakajtó, tejfeldolgozás, író, tarhó, oltó, köpülő.

Jeles napok, ünnepi szokások régen és ma

Jeles napok, balázsolás, gergelyjárás, nemzeti ünnep, a munka ünnepe, fagyosszentek, Medárd, tavaszi napforduló, nyári napforduló, aratóünnepség, az új kenyér ünnepe, forradalom.

A karácsonyi ünnepkör

Advent, kántálás, betlehemezés, regölés, Mikulás-nap, lucázás, éjféli mise, szenteste, szalm

Karácsonytól vízkeresztig. Névnapi és újévi köszöntők

Regölés, zajkeltés, Háromkirályok, termékenységvarázslás, a gonosz elűzése, kereplő, vízkereszt, házszentelés, ahintás, vesszőhordás, dióevés

2. félév

Farsangi szokások, maszkos alakoskodások

Háromkirályok napja, vízkereszt, húshagyókedd, hamvazószerda, nagyböjt, Cibere, Konc, karnevál, busójárás, sokác, állatalakok, farsangi fánk, rabvágás, hévér.

Nagyböjti szokások.

A húsvét

Húsvét, kínszenvedés, virágvasárnap, nagyhét, nagypéntek, nagyszombat, pálmaág, kínszenvedés, keresztthalál, feltámadás barka, ételszentelés, pilátuségetés, körmenet, nagyböjt időszaka passiójáték, keresztelővíz, vízbevető, locsolkodás.

Pünkösdi szokások

Pünkösdi, ötvenedik nap, pünkösdi királyság, pünkösdikirályné-járás, hesspávázás, Szentháromság (Atya, Fiú, Szentlélek), úrnapja, oltáriszentség.

Nyári ünnepek, társas munkák

Holdhónap, újhold, dunyha, társas munka, kukoricafosztás, áldomásivás, tollfosztás, tányérozás, bunyevác, dohánysimítás, paprikaszikkasztás.

Az emberi élet nagy fordulói régen és ma

Bábasszony, babona, hiedelem, leánykérés, háztűznéző, eladó lány, menyasszonysirató, legénybúcsúztató, jegying, felkontyolás, menyasszonytánc, lélekharang.

A Dunántúl nagy tájegységei

Kanász, kámen, cella, kőtenger, Aranykert, Hanság, folklór, fehér gyász, orom, göcsörtös, szerez település, gypű, szoknyás harangláb, makkoltatás, betyárok, Hany Istók

Észak-Magyarország és az Alföld néprajzi emlékei

Palóc, matyó, Felföld, Felvidék, etnikai csoport, kabar, polovec, főkötő, summás, hajdúváros, Hortobágy, puszta, hajdúk, cívis, kunok, kunkapitány, jászok.

Háromváros és Kelet-Magyarország értékei

Háromváros, hírös város, Cifrapalota, téglakerőd, mocsár, árterület, burgonya, káposzta, szállások, csónakfejűs temető, beregi szőttes.

A határokon túl élő magyarok

Felvidék (Zoboralja, Mátyusföld), Kárpátalja (ruszinok, huculok), Délvidék (bács, bunyevácok, Bánság, Bánát), Várvidék (vendék, hármashatár, horvátok)

Erdély nagy tájegységei és néprajzi értékei

Erdőelve, erdőség, Partium (Részek), erődtemplomok, Kalotaszeg, Szék,

Székelyföld, székek, székelykapu, székely furfang, székely harisnya, gyimesi és moldvai csángók.

A magyar nép anyagi és szellemi kultúrája

Anyagi kultúra, szellemi kultúra, hiedelmek, élő népszokások, néptánc, internetkorszak, sms-folklór, építészet.

A Magyarországon élő nemzeti kisebbségek

Nemzetiség, nemzetiség sváb, szász, cipszer, oláh, tót, rác, bunyevác, roma, lovári, beás, oláh, etnikum

A szülőföld, a természeti környezet szerepe az ember életében

Anyország, honvágy, a szülőföld és a lakóhely megtartó ereje, háztípusok, boronafal, fecskefark, sövényfal, sárfal, agyagfal.

Lakóhelyem népi kultúrája

Kántortanító, jegyző, pellengér, evangélikus, katolikus, református, görög katolikus, zsinagóga, csángó, himnusz, kiprédikálás.

Skanzenek, tájházak és nemzeti parkok Magyarországon

Skanzen, falumúzeum, múzeumpince, múzeumfalu, uradalom, tájvédelmi körzet, történelmi emlékhely, nemzeti park, tornácos ház, vadspark, karsztvidék, arborétum, kástu, szárítógép, pumi, puli, mudi, kuvasz, komondor